

TE WHAI KORERO A TE PEEHI KIA NGATI POROU.

TENEI te rawaho ka tu ki te whakamarama i te tikanga o te whenua. Haere mai nei matau i te puna i Poneke, ta matou mahi, e wairangi haere nei matau i te kahu ka toia mai e te ahi tipua ki Nepia, katahi ka tahuri ki te waha o Tangaroa, ka eke ki runga i te waka, ka rere mai i te poho o Hine-moana e takoto nei. Ka u mai te tira ki Turanganui tangata rite ka hoki nga mahara ki te wa i u mai ai a Kapene Kuki ki taua one. I tu tetahi pakanga i waenganui o te Maori me te pakeha i taua wa. Na, he aha ra te take i pakanga ai? Me ki atu ahau—na te ahua kuare o nga iwi e rua. Mehemea he reo kotahi, he whakaaro kotahi, o aua iwi e rua kaore i tu pakanga ma raua.

Ko te kotahi rau e rima tekau ma wha tau tenei mai i te unga mai o Kapene Kuki, a he mea pai kia tirohia te ahua o te noho o nga iwi e rua i roto i enei tau tata kua pahure ake nei. Kei te pehea? Ki taku mohio kei te ahua pai. Kua kore nga raruraru o era whakareanga, kua timata te noho tahi a nga iwi me te whakaaro tahi. I puta tenei ahua i roto i te piringa o nga iwi e rua, a kua mohio te Pakeha ki tetahi ahua o te ngakau o te Maori. ona whakaaro, ona mahara, ana hiahia hoki. Tetahi mahi nui i oti i roto i nga tau kua taha ake nei ko te panui i etahi kauwhau o nehe a te iwi Maori. Na reira kua mohio te Pakeha ki te tu o te Maori i roto i nga whakatupuranga maha noatu a tae noa mai ki tenei ra. Kua mohiotia heki nga mahi nunui a nga tupuna o te iwi Maori, tae noa ki nga mita reo a nga momo ariki onamata. E marama ana inaia nei ko aua tupuna te iwi tino mohio ki te whakaterere waka i te Moana nui a Kiwa i nga wa o mua, i te wa e noho kuare noa iho ana te Pakeha i ona motu. E mohiotia ana nga ripo-nga, nga takanga waewae a nga koeke i Thora-mai-atea, ara i te marae o Hine-moana, mai i te wa o Hui-te-rangiora, o Kupe hoki. I kitea tenei mea te waka Maori i nga ara moana katoa o te Tai o Marama, tae noa ki Ahu, ki Hawaiki, ki Hamoa, ki Whiti, me era atu moutere maha noa atu. E marama ana inaia nei te ahua o nga atua Maori o mua, a miharotia ana a Io-matua-e-kore e nga Pakeha mohio o te ao. Ka mihi tonu aua tu pakeha ki nga tuaiho mo to ratau kaha ki te kimi i nga matauranga nunui o te ao. Tenei ano tetahi whakatauki a te pakeha—"Ko te mana he mea puta i roto i te matauranga." He tika tena ki, engari ia tenei ano etahi painga ka puta i roto i te matauranga, ara ko te ata noho me te aroha.

Ko te mahi a te kuare he titiro kotaha ki nga tangata o tetahi iwi ke; tena ko te mohio, ka ata tirohia e ia te ahua o nga whakaaro, o te hinengaro o te tangata. Ki te kitea e ia he tangata totika, kaore he tikanga mo te ahua o te kiri, te aha ranei; kua mohiotia hoki he mata mahora. Kua timata i roto i